

Vinnustofur um BA-/BS-ritgerðir

Vormisseri 2017

Rannveig Sverrisdóttir, rannsve@hi.is

Ritver Hugvísindasviðs

- Ritver Hugvísindasviðs veitir öllum nemendum HÍ aðstoð við stórar og smáar ritsmíðar (ritgerðir, námskeiðsverkefni, skýrslur, lokaverkefni o.s.frv.).
- Allir nemendur Háskóla Íslands geta pantað viðtalsfund sér að kostnaðarlausu.
- Ritverðir veita aðstoð við efnisafmörkun, rannsóknarspurningu, uppbyggingu, mál og stíl, heimildamat, heimildatilvísanir, frágang, útlit og fleira
- Ritverið er á 2. hæð í Þjóðarbókhöllu
- Nánari upplýsingar á vefir.hi.is/ritverhugvisindasvids og á Facebook-síðu ritversins

Spurningar sem brenna á nemendum

- Hverjar eru reglurnar?
- Hverjar eru kröfurnar?
- Um hvað á að skrifa?
- Hvað á leiðbeinandi að gera?
- Hvernig á að finna heimildir?
- Hvaða heimildir má nota?
- Hvernig á að skipuleggja skrifin?

Skipulag vinnustofu

(A: Miðvikudaga kl. 16 / B: Fimmtudaga kl. 11:40)

- **Fyrsti fundur, 1. febrúar/2. febrúar**
 - Reglur um BA-/BS-ritgerðir, efnisafmörkun, rannsóknarspurning
- Annar fundur, 22. febrúar/23. febrúar
 - Heimildir: Leit, skráning og mat
- Þriðji fundur, 15. mars/16. mars
 - Glíman við textann
- Fjórði fundur, 5. apríl/6. apríl
 - Frágangur, yfirlstur, sniðmát

Viðfangsefni dagsins

- Reglur um BA-/BS-ritgerðir
 - Leiðbeinandi
- Efni
 - Val á efni
 - Heimildaöflun: Fyrstu skref
 - Efnisafmörkun
 - Rannsóknarspurning

Reglur

- Misjafnt eftir sviðum og deildum hversu ýtarlegar eða strangar reglur eru.
- Á heimasíðu hvers sviðs er valmöguleikinn „fyrir nemendur“ þar sem jafnan má finna einhverjar upplýsingar um lokaritgerðir, sjá dæmi:
http://www.hi.is/islensku_og_menningardeild/ritgerdir_og_lokaverkefni
http://www.hi.is/stjornmalafraedideild/reglur_um_lokaverkefni_til_ba_profis
- Finnið þær upplýsingar sem til eru fyrir ykkar deild.

Lengd

- Almennt má miða við að 10 eininga ritgerð sé ekki lengri en 30 bls. eða um 8-10.000 orð
- Misjafnt eftir deildum/leiðbeinendum hve strangt er tekið á lengdarviðmiði.
- Ritgerðir sem eru lengri en viðmið eru ekki ávísun á hærri einkunn.
- Ritgerðarskrif krefjast alltaf afmörkunar og ögunar – að virða lengdarmörk er til marks um öguð vinnubrögð.

Kröfur

- Alla jafna þurfa lokaritgerðir á grunnstigi ekki að birta nýjar hugmyndir eða kenningar.
- Ritgerðir nemenda eru því oft endursagnir á hugmyndum annarra.
- Hins vegar þurfa nemendur að sýna að þeir geti unnið úr efninu á skipulegan hátt og greint aðalatriði frá aukaatriðum.
- Í lokaritgerðum er þó algengt að nemendur afli nýrra, óbirtra gagna (t.d. úr spurningakönnun eða viðtölum).

Kröfur

- Ritgerðirnar eru próf í fræðilegum vinnubrögðum og sjálfstæðum vinnubrögðum
- Þetta á við um:
 - meðferð, val og notkun heimilda
 - skipulag og byggingu efnisins
 - málfar og frágang

Leiðbeinandi

- Í upphafi velur nemandi (eða er úthlutað) leiðbeinanda við viðkomandi deild.
 - Hægt að nálgast lista yfir kennara inn á vefsvæði hverrar deildar fyrir sig.
- Leiðbeinendur eru jafn misjafnir og þeir eru margir.
- Í upphafi er best að bæði nemandi og leiðbeinandi séu sammála um efnisval og verkáætlun.

- Best er að velja dagsetningar fyrir skil á uppkasti svo að leiðbeinandi geri sér grein fyrir framvindunni.
 - Leiðbeinanda ber ekki skylda til að:
 - prófarkalesa ritgerð og leiðréttu málfar
 - velja heimildir (þó má ætlast til ábendinga)
 - gera beinagrind að ritgerð
 - hitta nemendur oftast en 3-4 sinnum yfir misseri
- ...þótt sumir geri þetta allt saman og meira til.

- Ef nemandi og leiðbeinandi hafa komið sér saman um dagsetningar á skilum uppkasta er mikilvægt að **báðir** virði þau tímamörk.
- Nemandi sem ekki skilar á réttum tíma getur ekki ætlast til að leiðbeinandi raski sinni dagskrá og setji hans verkefni í forgang.
- Að sama skapi á nemandi ekki að þurfa að bíða óhóflega lengi eftir viðbrögðum ef tímaáætlun stenst.

VAL Á EFNI

Efnisval

- Við efnisval verður að hafa hliðsjón af
 - eðli og lengd ritgerðar
 - kunnáttu og hæfileikum höfundar
 - hversu auðvelt er að nálgast heimildir
- Ein algengustu mistökun eru að velja of vítt efni.
- Því víðara efni, því fleiri heimilda þarf að vitna til.
- Efnið þrengist smám saman þegar líður á vinnu.

Tilgangur og markhópur

- Framsetning efnis þarf að vekja áhuga og tilgangurinn að vera skýr
 - Er tilgangurinn t.d. að vekja áhuga á tilteknu efni, hafa áhrif á lesandann eða fá hann til að skipta um skoðun?
- Markhópur: BA-/BS-ritgerðir eru aðgengilegar öllum, því þarf að huga að forþekkingu lesenda og því hversu mikið eða lítið á að útskýra

HEIMILDAÖFLUN: FYRSTU SKREF

Heimildaöflun

- Hvernig á að hefja heimildaöflun?
 - kanna handbækur og ritaskrár
 - athuga hvort til er yfirlitsgrein um efnið
- Heimilda má leita víða
 - í skrám bókasafna (t.d. [Leiti](#))
 - í heimilda- og atriðisorðaskrár rita um efnið
 - í ritaskrár, efnisskrám tímarita o.þ.h.
 - í rafrænum gagnasöfnum af ýmsu tagi
 - á netinu (t.d. með [Google](#) og [Google Scholar](#))

Munur á bókum og greinum

- Bækur og langar ritgerðir:
 - gerð grein fyrir fræðilegum forsendum
 - rannsóknasaga viðfangsefnisins rakin
- Greinar í fræðiritum:
 - það sem höfundur hefur frumlegt að segja
 - oft gert ráð fyrir mikilli forþekkingu lesenda
- Þess vegna eru tímaritsgreinar oft erfiðari aflestrar fyrir óinnvígða en heilar bækur

Fáar eða vandmeðfarnar heimildir

- Málbreytingar í íslensku á 15. öld
 - er hægt að skrifa BA-ritgerð um það efni?
 - sennilega ekki – heimildir of fáskrúðugar
 - BA-ritgerð yrði hvorki fugl né fiskur
- Áhrif herstöðvarinnar á íslenskt mál
 - er hægt að skrifa BA-ritgerð um það efni?
 - sennilega ekki – heimildir kannski nægar
 - en mjög erfitt að festa hendur á þeim

EFNISAFMÖRKUN

Efnisafmörkun

- Það er betra að kafa djúpt í afmarkað efni en fara hratt yfir stórt svið. Það eykur líkurnar á því að ritgerðin verði markviss.
- Það má ekki vera tilviljanakennt hvað er tekið með og hverju er sleppt í ritgerð því ritgerð verður að mynda eina heild.

Of þröng eða við efnisafmörkun

- Efnið reynist oft of vítt eða of þröngt
 - oftast frekar of vítt
- Hvernig á að bregðast við því?
 - fella brott efnisþætti eða bæta við
- Rétt að byrja á þáttum sem hljóta að vera með
 - en hafa í huga hverju mætti bæta við eða sleppa
- Meginatriðið er að efnisafmörkun sé rökleg
 - ekki tilviljanakennt hvað er með og hverju sleppt

Hvers vegna breytist efnisafmörkun?

- Efnisafmörkun getur breyst af ýmsum sökum
 - einhver efnisþáttur reynist mjög áhugaverður
 - og verður kannski að meginatriði ritgerðarinnar
 - eins geta heimildir um einhvern þátt reynst rýrar
 - þannig að hann getur ekki borið ritgerðina uppi
- Breytt efnisafmörkun er eðlileg og sjálfsgöð
 - en krefst þess að efnið í heild sé hugsað upp á nýtt
 - upphaflegt efnisyfirlit má ekki stjórna byggingunni

Spennandi viðfangsefni?

- Þarf viðfangsefnið að vera spennandi?
 - það vilja auðvitað flestir
- Efni eru sjaldnast spennandi í sjálfu sér
 - málið snýst fremur um efnistösk og sjónarhorn
- Það þarf að sökkva sér ofan í efnið
 - finna rétt sjónarhorn og vinna vel úr heimildum
- Þá verður verkið oftast spennandi á endanum
 - en öll verk verða einhvern tíma leiðigjörn

RANNSÓKNARSPURNING

Rannsóknarspurning

- Besta leiðin við að afmarka ritgerðarefni er að setja fram rannsóknarspurningu (eða jafnvel rannsóknarspurningar).
- Ritgerðin snýst þá um að svara spurningunni og færa rök fyrir svarinu.
- Öllu sem ekki snertir spurninguna er þá einfaldlega sleppt og allir útúrdúrar í lágmarki.

Rannsóknarspurning

- Rannsóknarspurning er þungamiðja ritgerðar
 - stýrir vinnu höfundar
 - því skiptir meginmáli hver og hvernig hún er
- Hvernig á rannsóknarspurning þá að vera?
 - verður að skipta máli
 - höfundur verður að hafa áhuga á að svara henni
 - lesendur verða að hafa áhuga á að vita svarið
- Spurningin er oft mikilvægari en svarið

Nauðsyn rannsóknarspurningar

- *Ævi og verk Steins Steinarr*
 - hverfist ekki um eina spurningu
 - hætt við að verði útleitin
- *Hvaða áhrif höfðu sósíalískar skoðanir Steins Steinarr á kveðskap hans?*
 - hnitmiðaðri ritgerð
 - ekkert tekið með sem ekki varðar efnið
- Heiti ritgerðar þarf ekki að vera spurning

Spurning og svar

- Lagt upp með svar við rannsóknarspurningu
 - er það ekki að fara aftan að hlutunum?
 - getur höfundur þá litið hlutlaust á efnið?
- Grunur um svar gerir spurningu áhugaverða
 - það þarf hins vegar að finna rök fyrir svarinu
- Snjöll hugmynd er kveikja að góðri ritgerð
 - hugmyndin er þá svar við rannsóknarspurningu
 - en það þarf að setja spurninguna rétt fram

Að hefjast handa

- Oft fer ekki minni tími í undirbúning ritsmíðar en skrifin sjálf – undirbúningstímann má því ekki vanmeta.
- Þegar efni hefur verið valið þarf að kanna stöðu þekkingar.
- Mikilvægt **að kunna** að leita að heimildum.
- T.d. hægt að sækja námskeið í heimildaleit hjá Landsbókasafni